

El Berguedà a l'era del coneixement

LA SOCIETAT DEL CONEIXEMENT substitueix la societat que vam heretar de la revolució industrial i estructura una societat en la que el saber —com va avançar ja fa dècades Peter Drucker, un dels màxims experts mundials en economia aplicada— converteix el treballador no tan sols en un motor per al món econòmic, sinó fins i tot en un capital. Avui, en aquest canvi de societat, els bits, i sobretot les neurones, reemplacen les xemeneies, especialment en els grans nuclis urbans on de manera inevitable es va concentrant la població i, per això mateix, bona part de l'activitat productiva. Aquesta construcció de la societat del coneixement suposa un salt qualitatiu respecte a la societat de la informació, concepte amb el que estem una mica més familiaritzats. La diferència rau en què la societat de la informació considera els ciutadans i les ciutadanes com a subjectes receptors, i per això, en bona part, agents passius del sistema comunicatiu imperant. La ciutadania de la societat del coneixement ha de ser ben diferent: ha de ser capaç de destriar entre informació i comunicació, impulsar el seu esperit crític i sobre tot desenvolupar la capacitat de discerniment per poder estar en condicions d'escollir. Saber elegir és, sens dubte, la clau que defineix la societat del coneixement.

Podríem dir que els bits de la informació circulen per les xarxes, però només amb les neurones del coneixement la informació es converteix en útil. Per tant, el gran repte és que els ciutadans i ciutadanes tinguin aquesta capacitat d'elecció en la seva vida. I per això, és indispensable que siguem conscients que aquesta nova societat que estem construint té una regla obligatòria:

la formació continuada i el reciclatge del saber. Cal situar l'educació de la població en el primer lloc en l'ordre de prioritats.

D'aquí el nostre interès en distingir entre informació i coneixement. És precisament en la capacitat per distribuir, compartir i gestionar el coneixement on radica el gran potencial de les noves tecnologies de la informació i la comunicació, però la clau la tenen les neurones del coneixement humà, no ho hem d'oblidar. Aquest és el nostre repte individual i col·lectiu. Ara més que mai, la capacitat d'accés al saber és un factor decisiu per no quedar exclosos en la nova societat. I hem de pensar que quan parlem de saber no estem pensant només en grans coneixements, sinó en tot allò que ens permeti una més gran rendibilitat dels nostres negocis i, en general, de tota la nostra activitat professional i personal. Per exemple —per referir-nos a alguna cosa pròxima i que tots podem entendre fàcilment—, en la promoció del turisme rural per Internet. Tanmateix, encara que l'adaptació fonamental sigui la de les persones i les seves capacitats per aprendre continuament al llarg de la vida i poder-se beneficiar de la utilització de les noves tecnologies, les diferents administracions han de vetllar perquè no es produeixi una divisió entre aquelles comunitats que posseeixen l'accés físic —xarxes telefòniques adequades, cable, etcètera— al món del coneixement i aquelles que poden quedar marginades d'aquesta possibilitat. Si es deixa que el mercat actuï lliurement està clar que només aquelles comunitats i ciutats amb suficient massa crítica de persones i negocis s'en veurien beneficiades, mentre que el món rural i les petites poblacions podrien quedar-ne excloses.

¿Pot anar, avui, algú pel món aliè al coneixement científic i tecnològic? ¿Una persona pot considerar-se culta sense saber com evolucionar la capacitat de descobriment que posseeix l'ésser humà? Comprendre el món que ens envolta, entendre com funciona físicament i psíquicament el nostre propi cos, saber utilitzar els recursos tecnològics adequadament, respectar el medi natural..., són només alguns aspectes indissociables de les nostres vides quotidianes que requereixen cultura científica, mèdica, mediambiental i tecnològica. Però les aplicacions científiques i tecnològiques també entren continuament en aquelles activitats que podem considerar habituals i ben conegudes: ramaderia, turisme, restauració... Avui, el món de l'ordinador ja no és patrimoni dels que viuen a les grans ciutats sinó de qualsevol ésser humà sigui on sigui.

Per altra banda, no hi ha dubte que en aquest començament del segle XXI el coneixement humà està experimentant una acceleració fins ara desconeguda. És molt possible que tota la informació que conté un exemplar de L'EROL correspongui a la que fa un parell de segles gestionava intel·lectualment una persona com a mínim al llarg d'uns quants anys de la seva vida. Les noves tecnologies de la comunicació —com per exemple Internet— produiran encara una capacitat més gran d'assimilació de coneixement per a les nostres quasi totpoderoses neurones.

Però, insistim: hi ha un perill! Les diferències entre els que saben i els que no saben en un món en el que cada cop es valorarà més el "com ho fem", que el "què fem", pot produir ruptures socials encara més grans que en l'època que vam heretar de

la revolució industrial. Per això només les persones que siguin capaces d'adaptar-se ràpidament als canvis que impulsa la tecnologia i assimilïn els nous coneixements podran sobreviure adequadament a la deslocalització de les indústries convencionals a la recerca de mercats en els que els costos es puguin abaratir al màxim. I això no passa només a les grans ciutats, ho sabem bé els que coneixem per exemple l'evolució experimentada en la indústria, a la que va donar vida en el seu dia el riu Llobregat.

Per això, avui, és una responsabilitat individual i col·lectiva estar atents al reciclatge de les nostres capacitats intel·lectuals. Les diferents administracions —municipal, comarcal, autonòmica, estatal— no poden mantenir-se al marge d'aquests processos i han de facilitar a la ciutadania l'adequat accés a l'adquisició dels nous coneixements indispensables per poder competir en igualtat de condicions amb la resta de persones. Un accés físic mitjançant les noves tecnologies, però també, i sobre tot, un accés intel·lectual. Ja siguin els coneixements d'aquí o els que vinguin d'altres parts del món, ja que la barreja i la capacitat d'assimilació de la diversitat cultural seran factors decisius que possibilitaran —paradoxalment— l'aparició i enfortiment de valors locals que seran precisament els que marcaran les diferències d'oportunitat i qualitat de vida en un món cada cop irremeiablement més globalitzat.

Però hem d'anar amb compte! Un gran mite d'Internet és el que anunciava que hi hauria un augment de la individualitat i de l'aïllament social. Ha passat el contrari, perquè totes les dades de la vida real indiquen que la xarxa permet que individus i col·lectius amb interessos

comuns molt diversos puguin entrar en connexió, malgrat la distància —una cosa semblant al que ja passava en menor mesura amb els radioaficionats—, contactes que impulsen després trobades i intercanvis personals abans inviàbles. Són només algunes de les moltes paradoxes de l'era Internet!

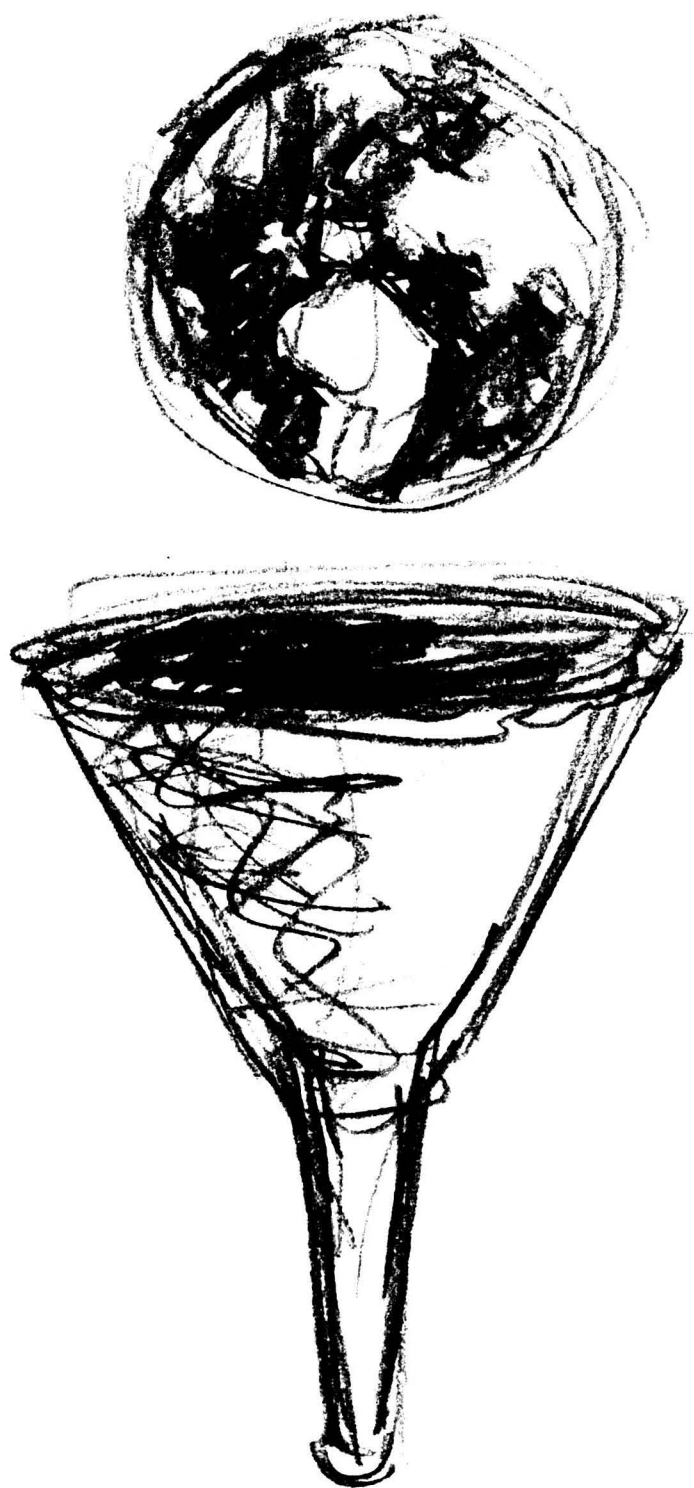
Com recorda el sociòleg Manuel Castells, *"es suposava que, en principi, les tecnologies de la informació i de telecomunicació permetrien que qualsevol persona es pogués localitzar en qualsevol lloc i proveir, des d'allà, al món sencer. El que s'observa empíricament és el contrari. Hi ha una concentració molt més gran de la indústria proveïdora de continguts d'Internet, així com de tecnologia d'Internet, que de qualsevol altre tipus d'indústria i es concentra fonamentalment a les principals àrees metropolitanes dels principals països del món. La raó és molt simple: la tecnologia permet localitzar-se i distribuir continguts des de qualsevol lloc, però el que és essencial és tenir informació i coneixement, i les persones amb aquesta informació i aquest coneixement es troben sobretot concentrades als grans centres culturals i grans àrees metropolitanes del món"*.

També en l'aspecte pròpiament geogràfic hi ha una paradoxa aparent: es pensava que Internet i les tecnologies d'informació podien contribuir a la desaparició de les ciutats i al fet de poder treballar tots des de les nostres muntanyes, els nostres camps, els nostres pobles. En realitat, estem en el moment de major taxa d'urbanització de la història de la humanitat. Som molt a prop d'arribar al 50% de població urbana al planeta, a l'any 2025 ens trobarem en els dos terços, i cap a finals de segle al voltant de les tres

quartas parts, o sigui, prop del 80% de la població del planeta es trobarà concentrada en àrees urbanes, i aquesta concentració urbana serà deguda sobretot a la concentració en grans regions metropolitanes. El que està passant és la concentració de població en grans centres d'activitat i d'emissió d'informació i dintre d'aquests grans centres es produeix una difusió interna en una mena de procés d'extensió espacial perquè Internet permet, per una banda, connectar de metròpoli a metròpoli i, dintre de la metròpoli, connectar oficines, empreses, residències, serveis, en una àrea molt gran des del punt de vista espacial. Concretament, la idea de què tots treballàrem des de casa està desmentida empíricament. El que permet Internet és una cosa diferent: permet treballar des de qualsevol lloc, no és el teletreball el que s'està desenvolupant. Les dades de Califòrnia, el lloc més avançat en aquest sentit, diuen que aplicant la definició d'operativa de teletreball, el nombre de persones que treballen a casa seva al menys tres dies per setmana no arriba al 2%.

El que Internet permet és treballar des de casa, i el desenvolupament d'Internet mòbil, el desenvolupament de la telefonia mòbil en aquests moments, permet treballar en el transport, mentre estem de viatge, en el lloc de treball, etc. El desenvolupament geogràfic que permet Internet és l'oficina mòbil, l'oficina portàtil, la circulació de l'individu sempre connectat a Internet en diferents punts físics de l'espai. Això és el que passa i no el teletreball, precisament perquè la societat pren les tecnologies i les adapta a allò que la societat ja fa.

Per això són importants institucions com Localret, que agrupa la

SALVADOR VINYES

majoria de municipis catalans i que lluita pel desplegament d'una xarxa tecnològica en tot l'àmbit català, i el treball de molts equips de govern municipal que miren el futur sabent la importància del que ens estem jugant tots, petits i grans. En aquest sentit, la diversitat dels municipis que formen l'eix Toulouse-Andorra-Barcelona de la Comissió Interpirinenca de Poders Locals pot semblar una dificultat per portar a terme projectes conjunts i, possiblement, en part ho sigui. No hi ha dubte que és difícil imaginar què poden tenir en comú, per exemple, Sant Jaume de Frontanya i Toulouse, o Cazaril i Barcelona, respectivament els municipis més petits i més grans de cadascun dels costats dels Pirineus. Però en el pas de la societat postindustrial a la societat del coneixement que ens toca viure, la diversitat és precisament un dels valors cabdals, una diversitat cultural que no es mesura pel tamany físic i econòmic dels municipis sinó per la capacitat que els seus ciutadans i ciutadanes tinguin per adaptar-se a aquesta nova societat que protagonitzarà el segle XXI i per transmetre als veïns les seves experiències. La transmissió del coneixement és la clau.

Per això en el desenvolupament dels projectes que la Comissió Interpirinenca de Poders Locals està preparant per a la Iniciativa Europea Interreg III fins al 2006, les propostes vinculades als bits i les neurones s'han afegit a les ja conegudes de transformació física del territori. Indiscutiblement s'han de potenciar les xarxes terrestres de comunicació—incloua la recuperació del tren— perquè la interrelació entre ciutats i pobles faci més fàcil la presència física dels seus ciutadans i les seves opcions mixtes de

vida en la clara redistribució del temps que s'està produint a la nostra societat. Treball i oci es fan cada cop més simbiòtics, així com compatibles, tant a la ciutat com al camp. Però, tan importants com aquestes són les xarxes del coneixement i de la formació, del desenvolupament turístic-cultural i de la promoció del patrimoni cultural i natural. On les característiques i atributs de la rica diversitat local del Berguedà poden suposar per a la comarca un dels seus principals valors de futur, si els diferents responsables de la seva evolució saben crear un model que faci compatible el desenvolupament de la tradicional activitat productiva de la comarca adaptada als nous temps tecnològics, introduint també noves opcions basades en els citats valors naturals i culturals que posseeix el Berguedà. El gran perill és que, com ha passat en altres comarques properes, com la Cerdanya, es llenci tot per la borda i caiguem davant les temptacions de l'especulació urbanística i el negoci immediat d'uns pocs.

Cal impulsar, com a eina indispensable, la xarxa Internet a tota l'àrea perquè arribi a totes les poblacions, per petites que siguin, i s'ha de crear una xarxa de col·laboració i d'intercanvi d'experiències i informació en l'aplicació de les noves tecnologies a les diferents administracions locals per la relació amb la ciutadania. Això, a més a més, farà possible crear recursos de promoció conjunta de museus locals, oferta cultural i turística i coneixement del patrimoni. De tota manera, l'autèntic salt qualitatiu a la societat del coneixement només es pot fer si impulsem la formació i l'educació en tots els racons de l'eix interpirinenc. Les grans i mitjanes ciutats

com Barcelona, però també Manresa o Berga, han de ser els motors per poder disseminar l'esperit crític i la capacitat d'elecció que caracteritzaran els ciutadans i les ciutadanes de la societat del coneixement. Hem de crear una universitat virtual amb continguts d'anàlisi i de prospectiva per a la implantació de les noves tecnologies i la seva aplicació al turisme cultural i científic així com a les activitats tradicionals com a motors de desenvolupament econòmic de totes les poblacions, les grans, les mitjanes i, sobretot, les petites. Això farà possible el reequilibri territorial bo i fent disminuir l'emigració continuada cap a les grans conurbacions.

Perquè la societat del coneixement ha de ser també la societat de la convivència i de la sostenibilitat, ecològica, però, sobretot, econòmica i social, fins i tot als pobles més petits com ara Sant Jaume de Frontanya.

Vladimir de Semir,

Periodista, regidor de la Ciutat del Coneixement de Barcelona i veí de Sant Jaume de Frontanya.